

Delfstofwinning wordt steeds meer erkend als dé schakel die zorgt voor extra biodiversiteit

Langzaam maar zeker zien we de waardering voor de delfstofwinende industrie op het gebied van natuurwinst ontstaan. Inmiddels wordt erkend dat deze onmisbare schakel in de betonketen juist de partij is die kan zorgen voor natuurontwikkeling en extra biodiversiteit. Misschien moeten we wel toe naar een predicaat als “Nederlands natuurbeton”.

Wie als een vogel boven Nederland zweeft, ziet een veelkleurige Deltanatuur. Blauwe rivieren, groene uiterwaarden, spiegelende meren, het zand van wad en duin, met daaromheen het leigrijns van de Noordzee. Noodzakelijke menselijke activiteiten zoals landbouw, visserij, maar ook de aanleg van dammen, dijken en polders hebben tot veiligheid en welvaart geleid, maar verstoren ook waterloopkundige en ecologische processen. Recente uitdagingen als droogteproblematiek en de noodzaak tot energietransitie komen daar nog bij.

De winning van oppervlakedelfstoffen als klei, zand, grind en zilverzand is onmisbaar voor de Nederlandse economie. Ze vormen de basis voor de productie van onder meer bakstenen, betonelementen, betonmortel en glas, en daarmee de basis voor woningen en veiligheid. Grondstoffen zijn cruciaal in het dagelijks leven. Per hoofd van de bevolking worden nu jaarlijks enkele duizenden kilo's primair zand en grind gebruikt. Dit kan, door het slim ontwerpen van gebouwen en infra aan de voorkant, in de toekomst verminderd worden. Na elke levensfase kunnen materialen teruggewonnen worden voor hergebruik, ook dat scheelt in de benodigde hoeveelheid primaire grondstoffen. Voorwaarde is wel dat ketens schoon worden gehouden en grondstoffen niet worden vervuild. Gezien de bevolkingsgroei en de enorme behoefte aan woningen met bijbehorende infrastructuur, blijft de vraag naar primaire oppervlakedelfstoffen voorlopig onverminderd groot. Niet vreemd dus dat in de recent vastgestelde Nationale Omgevingsvisie (NOVI) het (duurzaam) winnen van grondstoffen opnieuw als nationaal belang is vastgesteld. Steeds meer komen we daarnaast met elkaar tot het inzicht dat overheden, natuurorgani-

saties, waterbeheerders en niet in de laatste plaats het bedrijfsleven in gezamenlijkheid de natuur moeten beschermen en, waar mogelijk, extra kansen en ruimte moeten bieden aan biodiversiteit.

Gedragscode Wet Natuurbescherming

Ten tijde van de Flora- en Faunawet hadden de delfstofwinners nog de Gedragscode “Zorgvuldig winnen”, waarin centraal stond hoe schade aan planten en dieren voorkomen werd (eerste versie verschenen in 2010). De wet is inmiddels overgegaan in de Wet Natuurbescherming. Cascade heeft een nieuwe Gedragscode, passend bij deze wet, bijna afgerond.

In deze nieuwe Gedragscode geeft de sector aan hoe zij bij winningen van oppervlakedelfstoffen in Nederland invulling geeft aan de verplichtingen vanuit de Wet Natuurbescherming, hoe zij schade aan natuurwaarden (uiteraard) zoveel mogelijk voorkomt, maar vóoral ook hoe zij daarnaast zoveel mogelijk ontwikkelingskansen biedt aan nieuwe natuur op en rond winningslocaties. In de nieuwe Gedragscode worden ook provincie-specifieke natuurzaken meegenomen. Meestal wordt de Gedragscode door de leden van Cascade als goede algemene basis gebruikt, om vervolgens te worden aangevuld met gebieds- en projectspecifieke aspecten. Op basis daarvan wordt een vergunning voor de werkzaamheden aangevraagd.

In de meeste situaties biedt oppervlakedelfstofwinning een enorme kans voor nieuwe natuur, doordat omstandigheden worden gecreëerd voor de ontwikkeling van nieuwe biotopen, niet zelden al waarneembaar tijdens de winning. Een aanzienlijk deel

van de thans beschermde natuurgebieden in Nederland is ontstaan door ontgrondingen in het verleden. Denk aan de natuurgebieden in oude klei- en zandputten in het rivierengebied, aan de plassen en meren in het laagveengebied en de mergelgrotten en groeves in Zuid-Limburg. Vaak zijn (voormalige) winningslocaties de meest soortenrijke gebieden in de wijde omgeving. Enig tientallen soorten zijn zelfs grotendeels

en de sector mag haar successen best meer uitdragen”.

Betonakkoord en natuurlijk kapitaal

Toch zien we ook in Nederland de waardering voor de delfstofwinende industrie op het gebied van natuurwinst voorzichtig ontstaan. Zo heeft men in het Betonakkoord, onder leiding van Jacqueline

Zeer zeldzame blauwvleugelsprinkhaan in grote aantallen in Oostenrijkse actieve groeve van Lafarge. Zonder winning zou deze soort hier niet voorkomen.

afhankelijk van winningslocaties. Dat geldt bijvoorbeeld voor amfibieën als de geelbuikvuurpad en de vuursalamander en voor overwinterende vleermuizen in mergelgroeves.

Nederland loopt achter

In Europa is men met de erkenning van de kansen die de delfstofwinningindustrie voor biodiversiteit en natuurontwikkeling biedt al heel wat verder dan in Nederland. Dat heeft de Nederlandse industrie ook een beetje aan zichzelf te danken, zo concludeerden Wageningse wetenschappers. Een aanbeveling in het rapport Delfstoffenwinning en Natuur (2018) luidt: “Er kan veel meer PR voor de goede resultaten op het gebied van biodiversiteit en waterveiligheid gemaakt worden, de sector is op dit vlak zeer bescheiden. Die bescheidenheid is onnodig

Cramer, naast de tafels CO₂-reductie, circulariteit en sociaal-kapitaal ook een tafel natuurlijk kapitaal ingesteld. Deze vier tafels zijn dezelfde zwaarte en importantie toegekend. In een (ver) verleden, ten tijde van de eerste Green Deal Duurzame Betonketen, keek men verbaasd en niet-begrijpend op als leden uit de primaire winningshoek zich meldden voor deelname. Nu wordt primaire delfstofwinning als dé schakel in de betonketen gezien als het gaat om natuurontwikkeling en het creëren van extra biodiversiteit. Het is tijd dat deze toegevoegde waarde voor natuur tot uitdrukking komt in de benaming van beton. Misschien moeten we wel toe naar een predicaat als “Nederlands natuurbeton”.

Leonie van der Voort
Directeur Cascade

Foto landschapontwikkeling in combinatie met zandwinning voor de A15 “Lingemeer”